

Nye markeder venter

Hanne Weie Oddli

Peder Kjøs
psykolog

Hvert år utdannes fire ganger så mange psykologer som de som går av med pensjon. I de store byene har nyutdannede psykologer erfart at de må være villige til å flytte på seg hvis de vil ha drømmejobben. Men det er slett ingen grunn til

krisestemning. Store og lønnsomme nisjer ligger og venter på psykologer som våger å tenke litt utradisjonelt.

Foto: Karl Braanaas

– Det er rom for langt flere psykologer som vil starte sine egne virksomheter, sier Rune Frøyland, leder for NPFs lønns- og arbeidsmarkedsutvalg. – Veldig mange psykologer ser for seg at de skal jobbe klinisk i det offentlige. Det er fortsatt få som lager sine egne arbeidsplasser og karriereveier. Det er også store muligheter for psykologer som vil inn i statsforvaltning og departementer.

De fleste privatpraktiserende psykologer arbeider som enkeltmannsforetak. Mange har kontorfellesskap, men det er foreløpig få som starter bedrifter med psykologer som ansatte. Frøyland mener det er store muligheter for de som vil starte slike bedrifter. – Med stadig mer

«outsourcing» av for eksempel kommunale tjenester, kommer flere enn tidligere til å organisere seg på samme måte som leger i legesenter. Man kan etablere private bedrifter som leverer behandling og organisasjonspsykologiske tjenester til kommunene.

Etterlengtet supplement

Kjersti Marie Gundersen, psykolog og leder for Fjell og Årstad DPS i Bergen, ser på private aktører som et etterlengtet supplement. Poliklinikken får henvendelser fra langt flere enn de kan betjene.

– De private har lange ventelister. Det er vanskelig for oss å få henvist videre til langvarig oppfølging, forteller Gundersen. Hun mener det aldri kommer til å bli noen mangel på klienter og arbeidsoppgaver for psykologer. – Det er vel snarere slik at med økende tilbud øker også etterspørselen etter psykologtjenester, sier hun.

Gundersen tror mange psykologer i offentlige poliklinikker kunne tenkt seg å jobbe privat, hvis det fantes hjemler. – Som privatpraktiserende har man bedre mulighet til å styre dagen selv, og velge hvilke pasienter man vil arbeide med. På den annen side gir de offentlige klinikkene et godt fagmiljø og mulighet for veiledning. Som nyutdannet psykolog har man mye erfaringslæring å hente i det offentlige, mener Gundersen. – Jeg har stor tro på erfaringsbredden som ligger i det tradisjonelle spesialistløpet, sier hun.

Selv ville Gundersen ikke ønsket å starte en privat poliklinikk etter samme mønster som den offentlige hun leder i dag. – Jeg er redd for å bli for opptatt av penger. Jeg vil heller begrunne mine valg faglig, ikke ut fra et økonomisk ansvar for en bedrift med flere ansatte. I likhet med flertallet av privatpraktiserende psykologer ville Gundersen foretrukket å være selvstendig næringsdrivende i et kontorfellesskap. – Da ville jeg bare vært økonomisk ansvarlig for meg selv!

Heller ikke i det offentlige kan man se bort fra hensynet til økonomi og lønnsomhet. – I privatpraksis har man frihet til å velge bort en del klienter som det offentlige må ta ansvar for, selv om de for eksempel ikke oppnår bedret arbeidsevne. Men kostnad–nytte-analyser i forhold til terapeutisk innsats og resultat er på vei inn også i det offentlige. Det går kanskje mot en økt privatisering, men vi får neppe tilstander i Norge som ligner managed care-systemet i USA. I det offentlige arbeider vi mye med sammensatte tjenester. Hvis private skal gjøre denne jobben, vil noen måtte betale for det, sier Gundersen.

Økt tilgjengelighet

Total Consult Psykologservice gjør mange typer psykologoppgaver innenfor organisasjonsutvikling, utvelgelse, undervisning, veiledning og terapi. En stor andel av oppdragene kommer fra bedrifter som kjøper psykiske helsetjenester for sine ansatte. Elin Bjøru, psykolog og leder for avdelingen i Trondheim, synes det er faglig og sosialt givende å drive en psykologarbeidsplass. Hun synes det er godt å slippe å bruke tid på unødvendige møter og tungvinte rutiner. – Å arbeide privat krever både fleksibilitet og at man er bevisst økonomien, sier Bjøru. – Særlig i begynnelsen er det lett å bli for opptatt av penger. Men når inntektene begynner å bli jevne, har man gode muligheter til for eksempel faglig utvikling. Psykologservice prioriterer bevisst faglig utvikling som en del av sin profil overfor kundene. – Å etablere privatpraksis innebærer en viss fare for isolasjon, at man trekker seg tilbake til terapirommet. Variert praksis og kontakt med kolleger er viktig, og disse godene kan ivaretas godt i et firma.

Hensynet til tilgjengelighet for brukerne var en viktig drivkraft da Bjøru valgte å arbeide i et privat firma. – På offentlige poliklinikker er det lett å bli frustrert over at så mange må avvises, og at ventelistene er lange. Det er lettere å gjøre en god faglig jobb når klientene kan få et tilbud når behovet er der, og slipper å vente, mener Bjøru. Hun er ikke bekymret for at tilbudet skal bli eksklusivt tilgjengelig for de pengesterke. – Det er arbeidsgiverne som betaler for tjenesten. Klientene betaler bare en egenandel, tilsvarende den i offentlige poliklinikker. Bjøru og Psykologservice har imidlertid liten mulighet til å gi et tilbud til for eksempel arbeidsledige. – Det hender helt unntaksvis at noen får et tilbud til en fordelaktig pris.

Bjøru tror ikke det er noen stor fare for at private psykologbedrifter skal tappe det offentlige for dyktige psykologer. – Jeg har tro på standen, og tror det offentlige alltid vil finne dyktige fagfolk. Dessuten synes mange psykologer fortsatt at det er tryggere å være ansatt, og er forsiktige med å starte egne bedrifter. Bjøru opplever at særlig mange eldre psykologer er usikre på om privat virksomhet kan bli lønnsom. Yngre psykologer er nysgjerrige og åpne for utfordringene som ligger i å drive sin egen arbeidsplass. – Vi får mange henvendelser fra psykologer som vil arbeide hos oss, forteller hun.

Private bedrifter som Psykologservice kan ofte tilby bedre lønn enn offentlige klinikker. Men bedriften ønsker også å være konkurransedyktig på flere områder. – Det kan nok være nyttig for det offentlige å få konkurranse på service, mener Bjøru. – Det er ikke tvil om at vi arbeider mer effektivt her enn i det offentlige. Det virker som om det offentlige av og til lager seg rutiner og prosedyrer som er unødig tungvinte, og har en mindre fleksibel arbeidsform. Det er et tankekors at man ofte klarer å utrette det samme med langt mindre ressursbruk i det private. Dette er problematisk i forhold til brukerne, som har krav på at vi utnytter ressursene og er tilgjengelige, avslutter Bjøru.

Det er foreløpig få psykologer som driver bedrifter med andre psykologer som ansatte, men det er god grunn til å tro at flere psykologer vil arbeide i slike bedrifter i framtiden. Dersom psykologer selv ikke starter slike virksomheter, vil antakelig andre gjøre det – med psykologer som ansatte. Hvilke økonomiske og faglige føringer ønsker vi at skal ligge til grunn for etableringen av slike virksomheter? Hvordan vil vi som psykologer påvirke utviklingen når den kommer? Vil psykologer ta føringen, eller se på at andre forsyner seg av markedet?

Hanne Weie Oddli arbeider ved Psykiatrisk Ungdomsteam for Asker og Bærum.

Peder Kjøs er privatpraktiserende.

Tidsskriftets nye aktualitetsforum skal avspeile pågående diskusjoner innen fagfeltet vårt, enten disse dreier seg om faglige spørsmål, etikk, fagpolitikk, rammene for vår virksomhet, jus eller annet som angår psykologer. Det er meningen at forumet skal være åpent også for de som ønsker å skrive kort og uformelt. Dersom du blir engasjert i noe i spalten, eller selv ønsker å presentere et tema til debatt, håper vi du vil sende ditt bidrag til redaksjonen. Vi vil også invitere bidragsytere, og tar gjerne imot forslag til debattanter.